PATVIRTINTA
Širvintų pradinės mokyklos
direktoriaus 2017 m. gegužės 22 d.
įsakymu Nr. V1-23

ŠIRVINTŲ PRADINĖS MOKYKLOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Širvintų pradinės mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo (toliau –Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei sukurti saugią, ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, užkertančią kelią smurto, patyčių, prievartos apraiškoms.

2. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos bei intervencijos vykdymą Širvintų pradinėje mokykloje.

3. Tvarkos apraše įtvirtinami šie bendri principai:

3.1. į smurtą ir patyčias mokyklos aplinkoje nepriklausomai nuo jų turinio bei pasireiškimo formos būtina nedelsiant reaguoti ir stabdyti;

3.2. veiksmų imtis visais atvejais, kai bet kuris mokyklos darbuotojas (mokytojas, pagalbos mokiniui specialistas, mokyklos vadovas, nepedagoginis darbuotojas) pastebi arba sužino apie bet kurią smurto ar patyčių formą;

3.3. visi smurto ar patyčių atvejai mokyklos aplinkoje išsiaiškinami vadovaujantis Tvarkos apraše reglamentuotais susitarimais.

4. Visi mokyklos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su Tvarkos aprašu:

4.1. mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai, mokyklos vadovai, visi kiti mokyklos darbuotojai su Tvarkos aprašu supažindinami posėdžio metu ir tai patvirtina savo parašu;

4.2. priimamą į mokyklą dirbti darbuotoją su Tvarkos aprašu pasirašytinai supažindina mokyklos vadovas;

4.3. mokinių tėvai su Tvarkos aprašu pasirašytinai supažindinami tėvų susirinkimų metu;

4.4. pradinių klasių mokiniai su tvarka, reglamentuota Tvarkos apraše, pasirašytiniai supažindinami klasių valandėlių metu ir skatinami tos tvarkos laikytis;

4.5. priešmokyklinio ugdymo grupės mokiniai su tvarka, reglamentuota Tvarkos apraše, supažindinami grupės veiklos metu ir skatinami tos tvarkos laikytis;

4.6. Tvarkos aprašas viešinamas mokyklos interneto tinklapyje adresu http://www.sirvintupm.lt

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **smurtas** – smurtiniai ir nusikalstami veiksmai (turto naikinimas, vagystės) mokykloje, sąmoningas jėgos taikymas siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį, atviras ir sąmoningas fiziškai agresyvus elgesys kito žmogaus atžvilgiu;

5.2. **smurto rūšys:**

5.2.1. **fizinis smurtas** - tai faktinę ar potencialią fizinę žalą sukeliantys sąmoningi veiksmai, sąveikos tų asmenų, kurie yra atsakingi už vaiką, turi jo pasitikėjimą ar santykinę valdžią ir kontrolę. Atsitiktinė žala ar sužeidimas paprastai nelaikomi smurtu;

5.2.2. **psichologinis smurtas** - tai judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, sukeliantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir vystymuisi. Šie veiksmai yra sąmoningai atliekami asmens, turinčio tiesioginę valdžią, galią vaiko atžvilgiu ar vaiko pasitikėjimą;

5.2.3. **seksualinis smurtas** - tai vaikų įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, kurią nepilnai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną;

5.2.4. **nepriežiūra** - vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai;

5.3. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.3.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.3.2. **fizinės patyčios:** mušimas, spardymas, dusinimas, užkabinėjimas ir kt.;

5.3.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.3.4. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, naudojimasis informacinėmis technologijomis siekiant siekiant įbauginti, pakenkti žmogaus reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapirėžtam gavėjų skaičiui;

5.4. **smurtautojas** – mokinys ar suaugęs, smurtaujantis mokyklos aplinkoje;

5.5. **besityčiojantysis –** mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir (ar) prisidedantis prie jų mokyklos aplinkoje;

5.6. **smurtą patyręs asmuo** – mokinys ar suaugęs, prieš kurį buvo įvykdyti smurtiniai ar nusikalstami veiksmai (turto naikinimas, vagystė) mokykloje bei sąmoningai taikyta jėga siekiant sužeisti ar įžeisti;

5.7. **patyčias patyręs asmuo** – mokinys ar suaugęs, iš kurio tyčiojamasi;

5.8. **smurto ar patyčių stebėtojas** – asmuo, matęs ar žinantis apie įvykusį smurtą ar patyčias;

5.9. **smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos vykdymo stebėsena** – situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

5.10. **smurto ir patyčių prevencijos vykdymas** – nuolatinis procesas smurto ir patyčių rizikai mažinti, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio įsivertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą;

5.11. **smurto ir patyčių intervencijos vykdymas** – mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų, mokyklos vadovų, kitų mokyklos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, teikiamos pagalbos priemonių visumą, esant poreikiui įtraukiant ir mokinių tėvus.

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 patvirtintomis „Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis“.

II. SKYRIUS
APSAUGA NUO SMURTO IR PATYČIŲ MOKYKLOJE

7. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, nukreipta:

7.1. mokinių prieš mokinius;

7.2. mokyklos darbuotojų prieš mokinius, mokinių tėvus;

7.3. mokinių prieš mokyklos darbuotojus;

7.4. vienų mokyklos darbuotojų prieš kitus darbuotojus;

7.5. mokinių tėvų (globėjų) prieš mokinius, mokytojus.

8. Bet kuris mokyklos darbuotojas ar kitas mokyklos bendruomenės narys (mokinys, mokinio tėvas) apie pastebėtą ar jam žinomą atvejį turi pranešti mokyklos vadovui.

9. Mokiniui pasityčiojus iš mokyklos darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, turi informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

10. Suaugusiam mokyklos darbuotojui (mokytojui, pagalbos mokiniui specialistui ar nepedagoginiam darbuotojui) pasityčiojus iš mokinio, asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, turi informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

11. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, nedelsdamas turi atlikti veiksmus, nurodytus Tvarkos apraše ir kituose mokyklos dokumentuose.

12. Mokyklos vadovas imasi priemonių, kad mokiniai, jų tėvai ir darbuotojai turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologo pagalbą. Psichologo pagalba neatlygintinai pradedama teikti nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo gavimo apie smurtą ar patyčias.

III. SKYRIUS
SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA BEI PREVENCIJA MOKYKLOJE

I SKIRSNIS
MOKYKLOS VEIKLA IR VALDYMAS

13. ***Mokyklos vadovas*** tvirtina Tvarkos aprašą.

14. Atsako už saugios, sveikos, užkertančios kelią bet kokioms smurto ir patyčių apraiškoms, emociškai saugios ugdymosi aplinkos mokykloje kūrimą, puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Tvarkos apraše numatytų veiksmų seką.

15. Mokyklos vadovas, gavęs informaciją apie smurto ar patyčių atvejį mokykloje:

15.1. sukviečia suinteresuotus asmenis ir įvertina turimą informaciją;

15.2. informuoja teisės aktų namatytas institucijas apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį;

15.3. bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis dėl įvykusio smurto ar patyčių atvejo.

16. Smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK).

17. ***VGK nariai*** kasmet:

17.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės mokinių apklausos apie patyčių paplitimą mokykloje vykdymą, analizuoja apklausos duomenis, apklausos rezultatus pristato mokyklos bendruomenei Mokyklos tarybos, Mokytojų tarybos posėdžių, tėvų susirinkimų metu, skelbia mokyklos interneto puslapyje;

17.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių mokytojų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias ar smurtą ir atlieka jų analizę ne mažiau kaip du kartus per metus;

17.3. vadovaudamiesi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių planą;

17.4. svarsto smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių plano įgyvendinimą;

17.5. konsultuoja, teikia pagalbą smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos klausimais;

17.6. teikia pasiūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

17.7. teikia pasiūlymus mokyklos vadovui dėl mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo.

II SKIRSNIS
MOKINIŲ SOCIALINIŲ IR EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

18. Mokykla sudaro sąlygas kiekvienam mokiniui nuolat dalyvauti ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje. Mokiniai mokomi pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kitų socialinių įgūdžių.

19. ***Direktoriaus pavaduotojas ugdymui*** koordinuoja mokykloje vykdomų prevencijos programų vykdymą.

20. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

20.1. integruojant šių kompetencijų ugdymą į mokomųjų dalykų ugdymo turinį;

20.2. įgyvendinant prevencines intervencines programas: „Antras žingsnis“, „Zipio draugai“ ir kt.;

20.3. integruojant šių kompetencijų ugdymą į neformaliojo vaikų švietimo veiklas;

20.4. organizuojant akcijas;

20.5. rengiant klasių bendruomenių ir mokyklos renginius.

III SKIRSNIS
POZITYVAUS MOKYKLOS MIKROKLIMATO KŪRIMAS IR VERTYBIŲ FORMAVIMAS

21. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą. Joje nedelsiant reaguojama į smurtą ir patyčias. Mokyklos puoselėjamos vertybės nurodytos Širvintų pradinės mokyklos strateginiame plane 2017–2019 metams. Mokyklos darbuotojų veikla ir elgesys atitinka puoselėjamas vertybes.

22. Mokykloje susitarta dėl elgesio normų:

22.1. mokinių elgesio normos įtvirtintos Mokinių elgesio taisyklėse;

22.2. darbuotojų elgesio normos įtvirtintos Mokyklos darbo tvarkos taisyklėse.

IV SKIRSNIS
MOKINIŲ TĖVŲ (GLOBĖJŲ) ĮSITRAUKIMAS

23. Mokykla bendradarbiauja su mokinių tėvais, įtraukia juos į aktyvų dalyvavimą sprendžiant smurto ar patyčių atvejus mokyklos aplinkoje.

24. Mokinių tėvų dalyvavimas sprendžiant smurto ar patyčių intervencijos atvejus numatytas Mokinių mokymosi sutartyse.

IV. SKYRIUS
SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

25. Visais smurto ar patyčių atvejais (įvykusiais ar įtariamais) kiekvienas mokyklos darbuotojas vadovaujasi 2017 m. vasario 9 d. Mokytojų tarybos posėdžio nutarimu (protokolo Nr. 2) nustatyta tvarka „Veiksmai pastebėjus ar įtarus smurtą ar patyčias“. Ši tvarka įteisinta 2017 m. gegužės 22 d. mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V1-41 patvirtintame „Širvintų pradinės mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo“ priede Nr. 2.

26. ***Bet kuris mokyklos darbuotojas*** (mokytojas, pagalbos mokiniui specialistas, mokyklos vadovas ar nepedagoginis darbuotojas):

26.1. nedelsdamas reaguoja į smurtą ar patyčias ir tuojau pat jas stabdo;

26.2. primena smurtaujančiam (besityčiojančiam) mokiniui mokyklos nuostatas smurto ar patyčių atveju ir mokinio elgesio taisykles;

26.3. nedelsdamas informuoja klasės mokytoją apie įvykusias (įtariamas) patyčias ar smurtą. Jei klasės mokytojo įvykio metu mokykloje nėra, informuoja socialinį pedagogą;

26.4. dalyvauja įvykusio smurto ar patyčių atvejo tyrime, bendradarbiauja su suinteresuotais asmenimis ar institucijomis.

27. ***Klasės mokytojas*** pastebėjęs ar gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamas):

27.1. nedelsdamas išsiaiškina situaciją, nustato, koks tai atvejis (smurto ar patyčių), mokiniams primena elgesio taisykles;

27.2. nedelsdamas tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ar patyčias patyrusiu mokiniu, smurtavusiu ar besityčiojusiu mokiniu, jei yra, su smurto ar patyčių stebėtojais;

27.3. įvertinęs įvykį, nedelsdamas tą pačią dieną informuoja visų situacijos dalyvių tėvus (globėjus) apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį. Jei yra poreikis, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

27.4. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos mokiniui specialistų (socialinio pedagogo, psichologo, sveikatos priežiūros specialisto) pagalbos teikimo;

27.5. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną;

27.6. nustatęs sudėtingesnį smurto ar patyčių atvejį arba nesiliaujant smurtui ar patyčioms skubiai informuoja socialinį pedagogą. Tą pačią dieną užpildo „Pranešimo apie smurtą ar patyčias“ formą (Priedas Nr.1), perduoda ją socialiniam pedagogui ir nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą. Jei socialinio pedagogo nėra, užpildytą formą perduoda VGK pirmininkui;

27.7. įtardamas apie mokinio patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, psichologinis smurtas, nepriežiūra) ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą šeimoje informuoja mokyklos socialinį pedagogą.

28. ***Socialinis pedagogas*** gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamas):

28.1. nedelsdamas išsiaiškina sudėtingesnes smurto ar patyčių situacijas, įvertina įvykius;

28.2. registruoja „Pranešimus apie smurtą ar patyčias“ Patyčių ir smurto registravimo žurnale;

28.3. skubiai išnagrinėja „Pranešimo apie smurtą ar patyčias“ formoje pateiktą informaciją ir nedelsdamas išsiaiškina sudėtingesnius ir pasikartojančius smurto ar patyčių atvejus mokyklos aplinkoje;

28.4. organizuoja individualius pokalbius su sudėtingesnių ar paskartojančių smurto ar patyčių situacijų dalyviais, juos konsultuoja, toliau bendradarbiauja su jų tėvais, klasės mokytoju ir kt.;

28.5. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos (sveikatos priežiūros specialisto, psichologo ir kt.) teikimo smurto ar patyčių situacijų mokyklos aplinkoje dalyviams ir bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis (policija, VTAT ir kt.);

28.6. vykdo tolesnę sudėtingesnių smurto ar patyčių situacijų stebėseną;

28.7. įtardamas apie mokinio patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, psichloginis smurtas, nepriežiūra) ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą šeimoje informuoja suinteresuotas institucijas (policija, VTAT ir kt.);

28.8. išsiaiškinęs situaciją, apie priimtus sprendimus nedelsiant informuoja mokyklos vadovą ir perduoda Vaiko gerovės komisijai surinktą informaciją apie įvykusį smurtą ar patyčias bei taikytas intervencijos priemones.

29. ***Mokyklos Vaiko gerovės komisija***, gavusi informaciją apie smurto ar patyčių atvejį:

29.1. organizuoja posėdį ir įvertina turimą informaciją;

29.2. numato pagalbos (psichologinės, socialinės, pedagoginės, teisinės) smurtą ar patyčias patyrusiam mokiniui, smurtavusiam ar besityčiojusiam mokiniui, smurtą ar patyčias stebėjusiems mokiniams organizavimą ir sudaro veiksmų planą;

29.3. su veiksmų planu supažindina smurtą ar patyčias patyrusį mokinį, smurtavusį ar besityčiojusį mokinį, smurtą ar patyčias stebėjusius mokinius, visų smurto ar patyčių atvejyje dalyvavusių mokinių tėvus, informuoja smurtavusį ar besityčiojusį mokinį ir jo tėvus apie nevykdymo pasekmes;

29.4. esant poreikiui koreguoja sudarytą veiksmų planą;

29.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui;

29.6. nuolatos teikia informaciją mokyklos vadovui apie situaciją.

30. ***Mokyklos vadovo***, gavusio informaciją apie smurto ar patyčių atvejį mokyklos aplinkoje, veiksmai nurodyti šio Tvarkos aprašo 15 punkte.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

_____